

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za ostanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tiskovno vrsto: 20 kr. če se tiska 1 krat, 30, če se tiska 2 krat, 40, če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravičeno (Via della posta, Cass. Hierchel N. 10 A, I. piano). — Ne frankirana pisma ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Prečnu, v Barkoll, v Bazovici, v Škoduji in M. Magdaleni zg.

Slovincem na Primorskem!

Bliža se 50. rojstni dan našega presvitlega cesarja. Kakor vedno, smo gotovi, da bodo tudi letos Primorski Slovenci kazali svojo udanost do cesarske obojiti in letos še posebno, ko prestopi naš presvitli cesar v 50. leto svojega delopolnega življenja. Društvo „Edinost“ je sklenilo, da povabi vse srenje v okolici, na Krasu in v Istri, da na predvečer cesarjevega rojstnega dne zažigajo velike krese na vseh holmeih in visokih gorah, da streljajo in sploh na vse mogoče načine vidno kažejo veselje nad važnim dogodkom. — Te naše krese bodo videli tudi naši sosedje Italijani in prav njim naj bodo v dokaz in znamenje, da tukaj prebiva zvesti slovanski rod, kateri nikoli ne dopusti, da bi se teh dežel niti en palec odtrgal od naše Avstrije. Ti kresi naj svare one italijanske politikarje, ki morda še ne poznajo tukajšnjih dežel in ki morda še ne vedo, da tukaj nimajo opravila le z malo peščico renegatov, tudi ne se samo Avstrijo, ampak z ogromnim elementom, ki se zove Slovanstvo. Kakor naše društvo, prav tako je menda društvo „Sloga“ v Gorici priporočilo vsem srenjam na Goriško-Italijanski meji in onim ob Čavnu, da se vdeležijo te pomenljive in velevažne slavnosti; posebno pa je želeli, da 17. zvečer točno ob 8¹/₂ uri goré kresi na vseh visočinah v Brdih in na Čavnu. Prav tako prosimo uljudno naše vrle Podnanosce, da sivi Nanos prav dobro rasvetli.

Akopram je zadela Istro uže zopet druga božja šiba, vkljub temu pa vemo, da bodo ondodni rodoljubi na vse kriplje delali, da se tudi istrsko ljudstvo pridruži tej lepi demonstraciji.

V tržaški okolici se kresi prižgô točno ob 8¹/₂ uri zvečer in važno je, da se vsi natanjčno drže te ure, kajti veliko bolj imponantna je demonstracija, ako se vrši po natančnem dogovoru in prav v istem času povsod.

Kedor hoče še kaj več pozvedeti, obrne naj se na predsedništvo društva „Edinost“.

Odbor društva „Edinosti“.

Deželni zbori.

Goriški deželni zbor. 7. in zadnja seja, dne 1. julija.

(Konec).

Na vrsto pride proračun deželnega zaloga za l. 1880; predlagajo se ti le zneski:

A. Potrebščine:

I. Stroški za deželni zbor	gl. 2283.—
II. Glavni oskrbnišveni stroški	20.712.—
III. Stroški, ki jih prizadeva nepremakljivo de- želno premoženje	2155.—
IV. Za kmetijstvo in obrtnijo	1042.—
V. Za javno varnost	14.616.—
VI. Zdravstveni stroški	4382.—
VII. Za dobrodelne zavode	98.916.—

VIII. V namen javnega uka in občne omike	18.149.—
IX. Podpore za skladowne ceste	8000.—
X. Za vojaške potrebe	936.—
XI. Deželni dolg	2593.—
XII. Razni stroški	2500.—
XIII. Izredni stroški	5000.—
XIV. Predplače proti povrnitvi	15.500.—
Skupaj gl. 196.784.—	

B. Založba.

I. Dohodki, ki jih daje deželno premoženje	gl. 22.340.—
II. Povrnitev bolnišničnih stroškov in drugih predplač in drugi javni dohodki	63.063.—
III. Drugi dohodki	581.—
Skupaj gl. 85.984.—	

Če se primerjajo potrebščine z založbi, pokaže se primanj kljaja gl. 110.799.— Da se ta založi, predlaga odsek, naj se naloži:

1. doklada 12% k neposrednim davkom z vojnim prikladom vred;
2. doklada po 20% na užitnino vina, mošta in mesa, od države odločeno;
3. davščina 1 goldinarja za vsak hektoliter na drobno potočenega piva,
4. Ako bi ne zadostovali potrjeni dohodki, da se pokrijejo deželni stroški, pooblaščen naj bo deželni odbor, da si izposodi primeren znesek denara in v ta namen s pravico prepisavanja zastavi obilgacijo št. 12.139 od 1. avgusta 1869 za gl. 231.000 zedinjenega državnega dolga z obrestmi v bankovcih.

Dalje predlaga odsek, naj sklene zbor:

I. Zastran načina, po katerem se ima pobirati davščina od vina, zlasti zastran oseb, od katerih in pogojev, pod katerimi se ima terjati, glede kontrolne oblasti organov, kojim je pobiranje izročeno in glede kaznovanja prestopkov veljajo enaka pravila, kakor za pobiranje vinske užitnine.

II. Potrdi se vse to, kar je učinil deželni odbor v namen, da bi se sprejemala v prihodnje najemne pogodbe za pobiranje deželne užitnine ta le določba: Najemnik oziroma pogodbeno društvo sta dolžna na zahtevo deželnega odbora pobirati bodi sama, bodi po svojih opravnih, h krati z državno užitnino in vsak mesec odrajavati deželni denarnici užitninske davščine, postavno naložene na račun dežele in to, kakor spozna deželni odbor, bodi v primeri onim zneskom ki jih imajo najemniki po pogodbi odrajavati erarju, ali pa v primeri dejansko potrjane užitnine: oboje se računi za dobo postavnega obstoja deželnih doklad na podlogi dotičnega odstotka. Ako bi pa vlada ne privoiliha v to določbo, pooblaščen je deželni odbor, priskrbeti za pobiranje deželnih užitninskih doklad bodi po posebnih najemnih pogodbah, pogodbenih družbah, ali po drugačnem primerem načinu.

III. Deželnemu odboru je naročeno, naj obračuni s tržaškim magistratom zaradi bolnišničnih stroškov dolžnih do konca leta 1879, da se pogodi z njim za plačilo dotičnega dolga v treh

enakih letnih odplačilih od l. 1881 naprej. Ako bi pa ne zadostovali v ta namen navadni dohodki, pooblaščen je deželni odbor, da sklene primerno posojilo ter zastavi v to svrhu s pravico prepisa obilgacijo zedinjenega državnega dolga št. 12.139 od 1. avgusta 1869 za 231.000 gl. z obrestmi vred v bankovcih.

IV. Pooblasti se deželni odbor, da izplača 1000 gl. letne podpore c. k. kmetijskemu društvu v Gorici le tedaj, ako se dogovori z njim zastran poprave poslopij na društveni kmetiji koja rabi zdaj slovenski oddelek deželne kmetijske šole, tako, da bo poravnava ugajala deželnim interesom.

Po živih debatah obveljajo naposled vsi odsekovi predlogi in potrdi se finančna postava za leto 1880.

Zastran uravnave spodnje Soče sklene zbor:

a. Naročuje se deželnemu odboru, naj dožene pozvedbe in obravnave z vis. vlado v namen, da bode določeno, kateri in v kakem razmerji med seboj so dolžni skladati stroške potrebne za obrambo Sočnih bregov;

b. naročeno je istemu odboru, naj sestavi, če bo treba, o tej zadevi poseben predlog postave, ter ga predloži v prihodnji sesiji.

Načrt postave zastran razdelitve občinskih zemljišč gorjenjvaških in kanalski županiji izroči se deželnemu odboru v razpravo z naročilom, naj poroča o njem v prihodnji sesiji.

Proračun deželnega zaloga za l. 1881 se potrdi s temi številkami:

A. Potrebščine.

I. Troški za deželni zbor	gl. 2283.—
II. Glavni oskrbnišveni troški	20.625.—
III. Troški, ki jih prizadevajo deželna posestva	2053.—
IV. Za poljedelstvo in obrtnijo	1042.—
V. Za javno varnost	15.835.—
VI. Zdravstveni troški	6416.—
VII. Za dobrodelne zavode	95.837.—
VIII. Za poduk in splošno omiko	22.565.—
IX. Podpore za skladowne ceste	8.000.—
X. Za vojaške priprepe in druge vojaške po- trebščine	906.—
XI. Deželni dolg	2.593.—
XII. Razni troški	3.000.—
XIII. Izredni troški	4.200.—
XIV. Predplače, ki se imajo povrniti	10.500.—
Skupaj gl. 195.985.—	

B. Založba.

I. Dohodki, ki jih daje dežel. premoženje	19.050.—
II. Povračila bolnišničnih stroškov, drugih pred- plač itd.	63.153.—
III. Drugi dohodki	628.—
Skupaj gl. 82.831.—	

Da se založi deficit, znašajoč 113.154 gld. naloži zbor za l. 1881.

1. doklado po 12% na skupni znesek vseh neposrednih

Podlistek.

Ali nema Primorska skladateljev? *)

(Spisuje Janko Leban, učitelj v Lokvi).

(Dalje).

Gospod prof. Levec, spominjajoč se dragih naših l. 1879. umrlih, pisal je v letošnji „Slov. Narod“ prvem listu mej drugim to le: V cvetu svojega 32 letnega života umrl je 30. maja jako nadarjeni c. kr. vadniški učitelj *Argust Leban* v Gorici, izvrsten odgojevalec, dober pisatelj, *veščak v godbi, skladatelj mnogih slovenskih pesnj.* — Jaz ne bodem razsojeval Avgusta Lebana niti kot odgojevalca niti kot pisatelja, pač pa mi ga je — rešujočemu dano si pitanje — popisovati *kot skladatelja — kot primorskega glasbenika.* A ta moja naloga ni nikakor lahka; kajti, prvič se človek, popisujoč svojega ljubljence teško ubrani nekega mladostnega ognja, drugič me vežejo na rajncega skladatelja družinske vezi. Držal se pa bom večinom *izjav visoko-učenih glasbenih avtoritet: prof. Dr. Hanslicka, prof. Kuhača, rajncega Toračevskega, kapelnika Mugnoneja, skladatelja Antona*

Försterja itd. ki so sodili mojega brata skladbe, in tako, upam, utegnem se izogniti morebitnemu očitnanju, da govorim o Avg. Lebanu prevlečevalno-hiperbolično, in to le zato, ker mi je bil — brat. Le o nekem večem in zadnjem glasbenem delu preminolega brata dovolim si izraziti svoje čisto *subjektivno* menjenje.

Argust Leban se je rodil 5. sept. 1847. l. v Kanalu na Goriškem, kjer mu je oče učiteljeval. Da si oče sam ni muzikalčen, kazal je vendar Avgust uže zgodaj izvenredno veselje do glasbe; morda ga je k temu res zbudilo marljivo poslušanje, kako so drugi kanalski učitelji igrali na glasoviru, vsaj pravijo, da je — komaj shodivši — zmerom nadlegoval, „naj zagodejo, naj zagodejo!“ — Izvršivšega narodno šolo v Kanalu, pošlje ga oče v Gorico, kjer vstopi na gimnazijo, na katerej je bil vsa leta *drugi mej odličnimi dijaki.* Menda kot učenec II. latinske šole je moral stopiti v malo semenišče, ker oče je tako hotel, sladko upajoč, da bode Avgust kedaj „gospod“. Tu se je začel učiti sam muzike in dospel je bil istinito daleč, ker prirojen mu je bil velik talent, osobito za glasbo. Takratni vodja malemu semenišču g. R., spoznavši njegovo nadarjenost, pošiljal ga je kasneje (menda v 7. šoli) s tremi drugimi semeniščniki h g. I. Schreiberji, *generalbasa* se učil. Gospod Schreiber,*) vlaško

*) Schreiberjevo geslo je bilo: „Harmonie war stets mein Leben, aber mein Leben nicht immer Harmonie.“

leto umrli organist v stolni cerkvi goriški, bil je gotovo najboljši poznatelj generalbasa v Gorici; on se je močno čudil, kako je rajnik Avgust v najkrajšem času vrlo napredoval. Izvršivšega sedmo šolo je Avgusta prišla huda prsna bolezen, bruhol je bil kri iz sebe, in njegovo stanje je bilo žalostno. Zato stopi iz semenišča ter gre k roditeljem, ki so bivali takrat uže v Gorici, da bi popolnem okreval. Ker je še vedno bolehal, ni mogel obiskovati osme šole; a proti koncu šolskega leta vendar toliko okreva, da gre z drugimi sošolci delat maturo, katero prav dobro dostane. To je bilo l. 1867.

Zdaj naj bi šel — v veliko semenišče. Ali Avgust ni imel veselja do — duhovskega stanu. On, ki je po petletnem vzdihovanji po prostosti v malem semenišču zdaj stopry (še) svobodno dihal; on naj bi se zdaj zaklepal v veliko semenišče, izvolil si stan, ki mu ni prijal? Ni ga bilo moči po nikakem spraviiti v teologijo, in celo laskava obečanja od neke strani, da ga pošljejo na Dunaj, da bode „dohtar sv. pisma“, ni ga dovело do tega. Ker se ni bilo njegovo zdravje še povsem utrdilo in mu materijalne okoliščine niso dopuščale, da bi šel v Beč, da bi studiral *filologijo*, do katere je imel izredno veselje in nadarjenost, sklene da se posveti narodnemu učiteljstvu. V enem letu dožene učiteljske v Gorici, službuje potem tri leta učitelj v Sovodnjah pri Gorici in potem menda tri mesece v Ajdovščini. Pa uže decembra meseca 1872. l. pokliče naučno mini-

*) Glej 26. l. „Ed.“

državnih davkov; — 2. doklado po 20%, na užitnino vina, mošta in mesa; — 3. doklado po 50%, državnega davka od vseh žganih pijač, ki se razprodajo v deželi; — 4. davščino 1 gl. od vsacega hektolitra nadrobno potočenega piva.

Dalje ponovi zbor vse tiste sklepe, ki so obveljali pri razpravi deželnega budgeta za l. 1880 zastran pobiranja davščine od piva, zastran tega, kako ima v bodoče zavarovan biti deželni zalog, da bo lahko na podlagi dotičnih pogodb zahteval od najemnikov erarske užitnine, naj plačujejo deželno doklado v primeri pogojene erarske užitnine, zastran letnega doneska, ki se plačuje c. k. kmet. društvu v Gorici in zaradi primernega posojila, ako ne bi zadostovali proračunjeni dohodki v založbo vseh deželnih potrebščin.

Slednjič se je pooblastil deželni odbor, da sme dogovorno s c. k. namestništvom primerno povečati odstotek sklenjenih doklad k neposrednim davkom, ako bo skupni znesek neposrednih državnih davkov v letu 1881 vsled vpeljave novega zemljišnega davka manjši od zneska vseh neposrednih davkov z vojnim prikladom vred v letu 1880.

Vsled prošnje mnogih posestnikov iz Brd, da bi deželni zbor posredoval pri visoki vladi v namen, da se odpusté zemljišni davki v primeri škode, ki jo je naredila zadnja huda zima v vinogradih pokončavši mnogo trt, — naroči zbor deželnemu odboru, naj poda v tem zmislu peticijo vis. vladi pa tako, da bo v korist vinogradnikom vse dežele.

Kranjski deželni zbor, 10. seja, dne 7. julija.

Na vrsti je načrt postav o odkupu duhovenske bire. Poročevalec dr. Den predlaga, naj se o postavi začne splošni razgovor.

Prvi se zoper to postavo oglasi poročevalec manjšine gosp. O. Detelja, ki omenja, da so narodni udje gospodarskega odseka bili uže v odseku odločno zoper postavo, in to iz štirih vzrokov: 1. je postava nepotrebna, 2. škodljiva kmetom in duhovščini, 3. nepremišljena in krivična v jurističnem obziru, 4. naredi veliko stroškov deželnemu zakladu. — On predlaga, naj se prestopi na dnevni red.

Vit. Gariboldi se poganja za postavo.

Poslanec g. Klun, pa jo krepko pobija. Dr. Schrey govori skoro tri četrt ure, praznim klopem.

Poslanec Svetec zavrača večine razloge in dokazuje, kako breme bo ta nova postava kmetu.

Potem se ustmeno glasuje o Deteljinem predlogu za prestop na dnevni red. Za predlog glasuje vseh 16 narodnih poslancev, proti predlogu pa 19 nemških in tako pade Deteljin predlog ter preide se v nadrobno preresetanje postav.

Na to izreče poslanec gosp. Klun, da se narodni poslanci nadrobnejega posvetovanja ne bodo vdeležili. Nemškutarji potem sprejmo postavo brez vseh prememb.

Deanajsta seja, 10. julija.

V enajstej seji, ki je bila tajna, uredile so se plače deželnim uradnikom.

V dvanajsti seji pri točki, kako dolgove iztirjevati od občin in skiadnih družb, poprime besedo dr. Vošnjak ter pravi da narodna stranka želi, da bi vsi razni zastopi delali v lepem sporazumljenju z vlado ter da morajo narodni poslanci odločno upreti se temu, kar se po dunajskih nemških listih piše, češ, da mi napadamo ves uradniški stan.

Pri teh besedah nastane na nemškutarski strani velik ropot in deželni glavar vit. Kaltenegger opomni govornika, da se ima držati stvari. Dr. Vošnjak pa se ne da motiti ter nadaljuje: »Mi grajam le tiste uradnike, ki se bolj pečajo s politično agitacijo pri volitvah in sploh s politiko, nego pa s svojim uradniškim poslom. Mislimo pa, da nismo daleč več od tistega časa, da bodo vendar enkrat uradniki nad strankami stali, in da se bode tudi nehalo z neresničnimi novicami po časnikih trditi, da mi narodnjaki vse uradništvo napadamo. S tem se hoče le hujskati proti narodni stranki, ki spoštuje uradnike, kateri spolnjujejo svojo dolžnost, a glas povzdiga zoper tiste, ki se pečajo s politično agitacijo pri volitvah.

Med govorom je bil na nemškutarski strani vedno velik nemir in Kaltenegger je tudi ropotal ter hotel ustaviti govornika.

Deželni predsednik, gospod Winkler, pritrdi, da so nemškutarji po svojih časnikih zahtevali, da bi on bil zadnjič branil

sterstvo petindvajsetletnega Avgusta za učitelja na c. kr. vadnico v Gorici, kjer je ostal do svoje smrti. V Gorici je poučeval tudi slovenščino na učiteljski.

O vzrokih njegove rane smrti bi jaz napisal lahko cel podlistek, in to na podlagi dve poli obsegajočega lista, ki mi ga je pisal slavn zdravnik specialist za organe dihanja, g. Dr. Karel Höflinger, kateri je rajncega lečil polu leta. Pa, da ne jemljem preveč prostora »Edinosti«, povem le, da je Avgust umrl za *sušico v jabolku in plućih* (*Kehlkopf und Lungenschwindsucht* kakor trdi g. Höflinger), to je strašna bolezen, katero si je revež nakopal gotovo s tem, da je dotične svoje organe preveč maltratoval, kar se je godilo s preobilim petjem, s preveliko gorečnostjo v predavanjih v šoli itd. »Da se je Avgust odpovedal uže 1871. l. učitelstvu ter se umakol na kmete«, tako piše g. Dr. Höflinger, »onda bi ga bilo še mogoče oteiti, tako pa je bila njegova osoda uže odločena.« Po času sicer, a gotovo je mladi mož šel hladni mogili naproti; eno leto pred njegovo smrtjo ga je prišla bila tolika zagrjenost, da je moral popustiti poučevanje, bil je vse leto doma, kjer je dosti bral, pisal, uglašbljal. Nazadnje mu glas popolnem upeša in le navajenec je mogel razumeti njega žubor. Vendar še deset dnij pred svojo smrtjo je sedel pri harmoniju ter igral svoje kompozicije. Plućni mrtud (*Lungenlähmung*) naredi nazadnje konec njegovemu

uradništvu. Na njega pa ni vsa dotična debata napravila vtiska, kakor da bi se bilo napadalo vse uradništvo. »Skozi 10 let uže, pravi gosp. deželni predsednik, delujoč v parlamentarnih skupščinah sem mnogokrat slišal dosti ostreje napadati vladne organe, nego se je to tukaj godilo včeraj, ne da bi bila vlada čutila se prisiljeno braniti jih. Vlada ne more deželnim poslanecem braniti posamezne čine nekterih posameznih vladnih organov kritizirati, o katerih bode vlada preiskavala, ali so resnični, ali ne, in stori potem svojo dolžnost. Vlada pa nikakor ne sme omejevali svobode parlamentarnega govora, kajti njej more le ugajati, če čuje iz ust narodovih zastopnikov, ki so za to najbolj poklicani, razgovor o raznih činih, za katere more vlada potem skrbeti, da se popravijo.«

Te besede predsednikove nemškutarji poslušajo vsi zeleni, a ne črnejo besedice. Postave se potem sprejmo vse tri brez daljšega razgovora.

Na vrsto pride poročilo o enketni komisiji, katero ima sklicati deželni odbor iz zastopnikov vlade, kmetijske družbe, deželnega šolskega sveta, učiteljev, strokovnjakov itd., da bi se povzdignolo kmetijstvo na Kranjskem po popotnih učiteljih in poduku po šolah.

Pri tem se oglasi dr. Bleiweis in reče, da je ministerstvo kmetijstva za leto dovolilo 300 gld. podpore za popotnega učitelja kmetijstva. Želeli bi bilo, da se tudi na učiteljski pripravnici kmalu nastavi učitelj v kmetijstvu strokovnjak, ki bi v tem predmetu bolj podučeval, nego sedanji učitelj, ki je potrjen le za podučevanje v naravoslovju. Ta učitelj bi o počitnicah lahko hodil po kmetih ter podučeval o raznih strokah kmetijstva. Slednjič nasvetuje, naj bi se v proračun postavilo 600 gold. za takega učitelja.

Poslanec gosp. Detelja želi, da bi se tej komisiji podalo tudi vprašanje, bi li ne bilo dobro napraviti v Ljubljani posebne kmetijske šole? Ljubljana je pa za tako šolo kakor nalašč, ker učenci lahko vidijo, kako se obdeluje trojna različna zemlja, namreč ob Savi, kjer je pesek, potem glinasto polje in močvirje.

Oha ta nasveta prav krepko podpira dr. Poklukar, poročevalec Dežman pa se temu ustavlja, ker se boji za nemštvo, kateremu bi taka šola morala mnogo škodovati.

O obeh predlogih se potem glasuje ustmeno. Predlog poslanca g. Detelje obvelja s 24 proti 9 glasom. Dr. Bleiweisov nasvet pa vržejo nemšturi.

Poslanec gosp. Grasselli poroča o vredbi oskrbovanja in zdravniške službe v narišnici na Studenci, poročilo se sprejme tako, kakor finančni odsek nasvetuje.

Pri poročilu gospodarskega odseka o cestnih zadevah se izreče grof Thurn odločno zoper to, da bi se okrajna glavarstva še huje vtikala v opravila okrajnih cestnih odborov, ker to nasprotuje samostalnosti občin in teh odborov.

Poslanec gosp. Navratil se poteza za most čez Vinico, za katerega Kranjska ne bo imela dati več ko 14.000 gld., vse drugo plača Hrvatska. Most je tam silno potreben in bo koristen zato, ker se z njim pot na Hrvatsko izdatno skrajša. — Zbornica vsemu temu pritrdi.

Poslanec gosp. Detelja poroča o gozdarskih in živinodržavnih zadevah. Za Notranjsko je že nastavljen gozdni komisar, toraj naj bi vlada takega poslala tudi še na Dolenjsko. Tudi naj se prosi vlada, da v Črnomlju in v Krškem nastavi živinodržavnika, ali vsaj onega z Novega mesta v Črnomelj premesti.

Poslanec Navratil se poteza za živinodržavnika v Metliki ali vsaj v Črnomlju, ker je tam vedno živinska kuga, poslanec Pakiž pa pravi, kako je živinodržavnik v Kočevju potreben in da naj tam ostane. Gospod Robič toži, kako delajo gozdni čuvaj na Gorenjskem, kjer so pred njimi uže pašniki v nevarnosti, ker hočejo vse, kjer kak štor najdejo, razglasiti za gozd in postaviti pod gozdno postavo — živinoreji na veliko škodo, kajti po takih gorskih senožetih se potem ne sme več ne pasti, ne stelja grabiti.

Poklukar ob kratkem poudarja, da se na Gorenjskem vedno prepirajo, kaj je gozd in kaj paša, in da se kmetom vedno krivica godi; zato se obrača do vlade s prošnjo, naj bi branila pravice kmetov do pašnikov.

mlademu živjenju, 30. maja 1879. — po tridnevem hudem boji se smrtijo.

Te životopisne črtice naj zadostujejo; a sedaj mi je do tega, da ga vpišem kot skladatelja.

Kedaj je Avgust jel uglašbljati, nij mi natanko znano. Toliko pa gotovo vem, da je kot gimnazijalec za časa svojega bivanja v malem semenišči bil onda pevovodja, in da so uže takrat peli nekatere njegove kompozicije. Te njegove najulajše kompozicije, katere je zložil kot *dijak*, nemajo posebne glasbene vrednosti, skromne poskušnje so, ki kažejo talent razvijajočega se glasbenika. Sem pripada njegova: »*Cerkvica*«, »*Trdota*« itd., kompozicije, katere je rajnki brat sam uničil, pa so se vendar v prepisih tu pa tam ohranile. Karakteristično od teh mlajših njegovih kompozicij je, da veje v njih — *italijanski duh*, česar se ne bomo čudili, ako pomislimo, kako zelo mu je v tej *prvi dobi* prijala literatura in muzika italijanska; rajnki je poznal prav dobro najbolje pisatelje in glasbenike italijanske. Ko je prišel iz semenišča in je v goriškem gledišči bila kaka italijanska opera — moral se je vdeležiti; pa tudi zaprt v malem semenišči je našel kadkad z nekaterimi unetimi tovariši pot k takovim produkcijam. Ta veliki nagib do italijanske literature in glasbe sam priznava v pismu do neke osebe, pisoe od besede do besede: In quanto al punto di nazionalità io sono

Dopisi.

Iz Istre, 26. julija.

Večkrat sem premišljeval žalostne naše kmečke okoljščine, tužnostjo opazoval čisto revščino slovenskega kmeta in njega boje za obstanek, a sreča mi ni bila tako mila, da bi ovemu iznašel lek, ki bi mahoma spravil ga iz zadrege in nadlog. — Prokletstvo božje ni zginolo, i vsak dan se britkeje kažejo posledice svetopisemskega pregovora: »V potu svojega obraza si bodeš služil vsakdanji kruh!« Ta izrek tiče se pa posebno kmeta, kajti nikdo ne poti toliko pota za vsakdanji kruh, kakor kmet. — Ne straši se žuljev, solnčnih žarkov i zagorelega obraza, i vendar ves njegov trud ne zda piti toliko, da bi mogel preživiti se, nego če količkaj slaba letina pritisne, mora delati dolgove in stradati.

Kar nam ne nadleguje vsako leto suša i druge elementarne nesreče, rodé se še vsak dan novi sovražniki kmetijstva. Pred časom nas je poljubila krompirjeva i sviloprejkna bolezen, grojzda plesnjoba in na Kranjskem je lani uže davila goveja kuga, danes se pa borimo uže s strašno trtno užo, ki preti našemu vinarstvu. Trtna uš (floksera) je v Istri nov sovražnik, za katerega človek pred malo leti še vedel ni, pa do danes je tudi pokončevalno sredstvo še skrito i neznano. Ta nevšečni gost razsaja po piranskih vinogradih, i slava vladi, koja se res trudi kolikor mogoče, da bi se ta šiba božja odstranila. Kakor smo iz preiskav spoznali, je bolezen omejena. — Zanesla se je gotovo iz Francoskega po uvažanju trt iz tamošnjih krajev, i ker ima trtna uš lastnost zelo naglo množiti se i širiti, kdo more trditi, da bi je tudi mi Goričani v malo letih ne dobili.

Č. gospodje, koji so obiskali 19. i 20. t. m. Piran, prepričali so se osebnó, da preti nam Primorcem velika nesreča.

Piranski vinogradi merijo 1200 oralov, i dajali so povprečno vsako leto 300 tisoč čistega dohodka. Od teh je uže 80 oralov okuženih, in ako bi se brzo ne pomoglo, verjetno je, da bi ta mrčes vse vinograde vničil v 8—10 letih.

Floksera se je pokazala tudi v Izoli v nekem vinogradu s 1040 trsi, kojega so pa razdejali, t. j. trte porezali, koren i zemljo pa desinfekciralí z ogljenčevim žveplecem, i katramom polili. Poslan od sl. c. k. namestništva tija, da prejščem Izolsko okolico, našel sem, da je vinograd, ležeči v bližini razdejanega, uže okužen i pa 300 metrov od tu zapazil sem trto, koja je bila uže napadena od floksere. — Kar se je s prvim bolnim vinogradom zgodilo, enaka osoda doleti drugega, kajti če se tako ne postopa, ne more se ubraniti razširjevanje. Tudi piranski okuženi vinogradi bodo vničeni, i v to svrhu je napravljeno uže 80.000 klgr. oglj. žvepleca. Število vseh trt, koje imajo biti porezane, znaša 100.000.

Prehodiš sem zadnje dni več občin, ter imel opraviti z ljudmi slovanske i talijanske narodnosti, a tužnim srcem moram priznavati, da so Slovenci v vsakem obziru zaostali za Italijani. Slovenec ni tako omikan, tudi ne obdeljuje svojih polja tako pravilno ter uspehom kakor Italijan, prvi je bolj ponižna ovčica, strah se mu bere na lieu, nasprotno je zadnji bolj zaveden, ohol i prodrzen. — Prašam: Kaj je krivo, da je isterski naš Slovenec za družimi Slovani ter skup živčimi Italijani v omiki zaostal? Jaz menim, da je iskati vzroka le v tem, ker nema potrebnih šol; dasi on tako poštenim denarjem davek plačuje kakor Italijan, pa vendar nema one lepe prilike obiskovati šole, kakor otroci družih narodnosti. — Kde naj si torej potrebne omike pridobi?

Ali ni to v nebo upijoč greh, da se to nekedaj žilavo i čvrsto slovensko ljudstvo prepušča samemu sebi i naravi, da se zanemarija i prezira, ali niso i ti sinovi velike Avstrije? S preziranjem i nemarnostjo se pripravlja te Slovence za italijanskih slavofagov jarem. Ali ne zna to ljudstvo vsled poitalijančenja kakor je zdaj zvesto svojemu caru i državi, prav tako postati nevarno, kakor so nevarni italijanski rogovileži? Hoče li morda vlada to? Ali je to kazen, ker se po njih krepkih žilah pretaka slovanska krv?

Ti ne veš, boré ljudstvo, kaj se s teboj godi, ki se strahom se uklanjaš malikom, ker se ne zavedaš svojih pravic. — Od daleč zagledaš dolge hlače, ali beriško kapo, klobuk snameš, in tega ne veš, ko tacega, koji živi ob tvojih žuljih z »buon

uno Slavo, e dirò, uno Slavo piuttosto fanatico. Ma ciò nulla meno io rispetto le altre nazionalità. Ed è appunto la letteratura italiana, la musica italiana, che tanto mi va a genio, sicché gli Slavi mi rimproverano essere le mie composizioni musicali penetrate da spirito piuttosto italiano che slavo. Eppure non me ne vergogno!...» Najboljše, v slovanskem duhu zapete in dovršene njegove skladbe iz njegove prve dobe so: »*Dijasha*«, »*Nardušanje*«, »*Molite*« i druge. Prve dve je sam prof. Kuhač vrlo pohvalil, a za poslednjo je mnogo hvale imel rajnki Tovačovski.

*) Naj pa nikdo ne misli, da je to ona »*Molite*«, katero pojó v tržaški okolici, in sem jo sam uže slišal peti v Rojanu, v Trstu, pri sv. Ivanu! »*Molite*«, katero pojó v tržaški okolici, nema muzikalične vrednosti in nastala je tako-le: Enkrat je semeniški vodja kaznoval nekatere gojence, mej njimi tudi mojega brata, s vesedevnim postom. Kaj naredi uporni dijaki? g. P. zložil hitro pesen: »kedar sem sit mislim, da ne bom nikoli več lačen«, Avgust jo brž uglašbi in zdaj začri semeniški zbor pod mojega brata vodstvom:

Kedar sem sit...

Nekdo je potem tej pesni podtakol druge besede (»*Molite*«), in kot tako jo sedaj pojó v tržaški okolici!

Pis.

(Dalje prih.)

gorno » pozdravljaš, da samega sebe sramotiš, i se vrednega kažeš pridevka »slavo«?!

Gorje otročičem brez roditejev, gorje tudi narodu brez voditeljev!

To ljudstvo nema braniteljev, nema zagovornikov. Italijansko se mu vraduje, za italijansko se v javnosti smatra.

Tu je ledina, slovenski možje, koja čaka obdelovanja, tu je mesto, slovanski prvaki i vi, ki ste poklicani, katerim so zmožnosti podarjene, da si nabirate lavorovih vencev! Skoraj kamor greš, opaziš, mili pobratim, da je Italijan bolje duševno i materijalno podkovan, nego Slovenec. Želeli bi bilo, da bi gospodje, kojim v sreću še tli iskrica za narod, njega obstanek, napredek i blagostanje, ter jim je mar omika sobrata, da nabrusijo uma svitle meče, ter dvignejo pozabljeno ljudstvo iz tmene, i mu pokažó pot napredka. — Taki možje bi zaslužni bili, narod bi jih lavorikoj venčal i potomci bi buditeljem slavo peli!

Al. Strekelj.

Iz Istre, dne 30. julija.

Šolsko leto se bliža večeru in počitka si želi učiteljstvo in šolska mladina po desetmesečnem trudu. Mnogo se pričakuje vsako leto od novih moči, ktere imajo stopiti v aktivno delovanje v raznih poklicih.

Da bi bili naši upi spolnjeni, da se upopolna mladina oklene tesno svojega naroda, da se mu daruje, ker je iz njega izšla in bo le v njem nahajala zadovoljnost in za vsako požrtvalnost nedvomljivo hvaležnost. Vsak stan je časten in plodonosen, ako so tisti, ki vrše njegove dolžnosti, na svečniku luč, ki razsvetljuje tmno zemeljskih zmot.

Žalibog, da je še mnogo takih krajev po Slovenskem, sosebno tu v Istri, v katerih robuje ljudstvo tlačiteljem, katerim je vsak dušni razvoj njihovega tlačana pušica, frfajoča iz nenasičenega oderuštva in pašestva.

Da se iz tega dušnega spanja tudi naš Istran probudi, poklicano je nedvomljivo učiteljstvo sploh, ker ono ima nalogo širiti pojme o pravem, narodu plodonosnem napredku, buditi ljubezen do najsvetejših svetinj, ki so vera, narod i jezik.

To pa more doseči le oni učitelj, ki ima v resnici pravo a ne sebično ljubezen do naroda, le tisti učitelj, ki si ve pridobiti ljubezen in zaupanje mladine, kteri si ne stavi kamentega spominka, ampak ki si zapisuje z neizbrizljivimi pismenkami hvaležnost v srca narodu, ker se trudi za njegovo blagost!

Težaven je ta stan ali časten, ker je poklican — brusiti uma svitle meče. Zatoraj krepko na častno delo, vi novi, mladi vinogradniki, tu je obširno polje, ki čaka umnega, skrbnega in vestnega obdelovanja. Mladi in stari združimo dušne svoje moči. Šola» in drugi pedagoški časopisi, okrajne in krajne bukvarnice, konference naj nam bodo posredovalni pripomočki k vspešnemu razvijanju našega praporja, da z šolstvom, pravim vzrejalnim šolstvom izkopljemo narod iz teme na svitli dan povsod, kodar mu luči treba.

Podgrad, 1. avg. 1880.

Včeraj popoldne je uničila toča vse prideleke. Segala je čez Materijsko, Podgradsko i baje tudi Jelšansko županijo (kakor tudi čez sosednji Bistriški okraj). Po noči se je vsula še dvakrat. Silen vihar je ruval po čičariji drevesa i razkrival hiše. Škode je baje tudi na živini.

Natanjčnejih poročil še nij.

»Krasa, 31. julija.

(Okrajna učiteljska konferenca v Tomaji).

Učitelji sežanskega okraja smo imeli včeraj okrajno učiteljsko konferenco v Tomaji. Zbralo se nas je blizu 22, mej temi 3 učiteljice. Preko 9. ure zjutraj otvori konferenco g. Fran Vodopivec, c. kr. okrajni šolski nadzornik. Prisrčno pozdravlja zbrane učitelje, posebno prostovoljno došle učitelje iz kopenskega okraja, razjasnjuje pomen teh konferenc in na to preide se na dnevni red. Tomajski učitelj g. Benigar je poučeval tomajsko šolsko mladezen niže skupine od 9—11. u. zj. Na to je sledila kritika poslušajočih kolegov. Smem reči, da je g. Benigar učitelj, ki je svojemu stanu na čast; kritika o njega učenji bila je dovolj ugodna. Pri tem so se največ debate udeležili gospodje učitelji: Golob, Cvek, Leban Anton, Koršič, Leban Janko. Po končanem »debatovanju« nam je g. nadzornik razlagal, kako učiti geometrično oblikoslovje v ljudskih šolah; a pri »posebnih predlogih« je učitelj Anton Leban kazal in priporočal Lapajnetove pisanke in risanke. Preko treh popoldne je bila konferenca končana in g. Benigar nas je povabil k obedu, ki ga je jako dobro priredila njega prijazna gospa. Gospod Benigar poprosi besede in govori lep govor proslavljajoč navzočnega okraj. nadzornika g. Vodopiveca. On vidi neko srečo v tem, da imamo primorski učitelji narodnega okr. nadzornika, s katerim se prijateljski moremo meniti v milej naščini; obžaluje pa govornik naše brate na Kranjskem, ki imajo po večem nemškutarske nadzornike, ki sovražje narodno mišljenje itd. In opisavši prav primerno še druge vrline našega okraj. nadzornika, napije mu g. govornik. Gromovito odobrovanje nastane in ko se hrup poleže, zahvaljuje se g. Vodopivec — ves ganen — za napitnico, rekši, da mu je zmerom bilo največje veselje občeati v narodnimi učitelji, katere za svoje prijatelje smatra itd. Različne napitnice so se po tem še vršile: g. Benigar je z nova napil deželnemu šolskemu nadzorniku g. Ant. Klodiču, vitez Sabladškemu, na kar se učitelj Janko Leban v imenu nenavzočnega gospoda srčno zahvaljuje povdarjajoč g. Klodičeve zasluge. Gosp. Petrič, bivši učitelj na Kranjskem, napil je domoljubnosti in kolegijalnosti primorskih učiteljev; gosp. Janko Leban, g. direktorju J. Revelanteju in prof. Kleinmayrju na Koprskem učite-

ljišč, ki nam odgojajeta vrle narodne učitelje, gosp. Anton Leban, direktorju Rafakotiču, Benigar, g. glavaru itd. — In tako so švigale napitnice in pri dobri kapljici smo se čutili vsi srečni in veseli, kakor pravi bratje. Lepo ubrano petje in sviranje na glasoviru nas je pa prijetno kratkočasilo. — Koncem se je nekaj govorilo o napravi učiteljskega društva, v koji namen se zberó učitelji sežanskega okraja 2. septembra v Sežani v posvetovanje. Razšli smo se preko polu osne, in znam, da ta dan, ki je družil »utile dulci«, ostane vsakemu vdeležencu v prijetnem spominu na veke.

Gradimir.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Vlada prihodnjemu državnemu zboru predloži načrt narodnostnega zakona, da se izvrši člen 19 državnih osnovnih zakonov, i da se konec stori bojem glede jezikove enakopravnosti.

Na Gališkem se delajo velike priprave za sprejem cesarja. Deželni namestnik grof Potočki je prišel na Dunaj, da predloži kabinetni pisarnici sprejemni načrt deželnega zbora komisije v potrjenje.

Tuže dežele.

Na Nemškem so čedalje hujši časi, Bismark je z vojaškim zakonom i družimi trdimi naredbami dospel do tega, da je ljudstvo v mnogih krajih prišlo uže na beraško palico, ni dela ni zaslužka ni, zatoraj tudi živeža ne. Tako stanje pa povsod provzročuje socijalizem, tedaj tudi po Nemčiji, kodar je dosti netila zanj. Nemčija se nekidan potrese kakor ognjena gora, ko začne iz sebe metati, da bi nje lava le družih dežel ne poplavlila.

Ker je črnogorski zastopnik zapustil Carigrad, prevzel je črnogorsko zastopstvo ruski poslanec.

Črnogorci so 24. min. meseca napali Albance pri Črnanici, ubili so jim 40 mož in živino odvedli. Knez pa tega napada ni odobril, zato je ukazal, naj se živina nazaj da. Sklical pa je vso črnogorsko vojsko pod orožje.

Albanska liga je turškeji vladi poročila, da se vseh vojaških ladij vseh velevalstij ne boji, i da jej ni pedi albanske zemlje ne odvzemo.

Da je turška vlada glede grškega prašanja odbila zahteve velevalstij, to smo uže zadnjič poročili, naj pristavimo danes še to, da je v odgovoru rekla, da Janine, Larise, Mezova in čamurlijskega okraja Grkom ne more odstopiti; po tem takem pa bi Grki jako malo dobili.

Časniki pripovedujejo, da vlade pripravljajo ultimatum turškeji vladi, one zahtevajo, naj se sklepi berolinskega dogovora v gotovem času izvrše, če ne, pojde skupno vojno brodovje v turška morja. Iz Carigrada pa se poroča, da se sultan tega brodovja nič ne boji, ker se zanaša, da ne bode sloge i da se pojdejo ladije le sprehajati; ako pa bi se tudi lotile ozbiljnega dela, zanaša se na Dardanele, ki so dosti utrjene, da ladijam pot proti Carigradu zabranijo.

Ministerski svet v Belgradu je 29. min. meseca sklenol, sklicati vojsko pod orožje. Zdi se tedaj, da hoče Srbija pomoči Črnogori v uže započetej vojni zoper Arnavte i Turke. Tam doli na spodnji Savi i Balkanu in ob skaderskem jezeru se zbirajo črni oblaki, ki se pogubonosno drve na Carigrad.

Mej Bolgari i Rumuni raste razpor. Določilo se je namreč, da Rumunija pride v posestev ozemlja Arab Tabija, a da mora napraviti most čez Donavo, tega pa Rumunija neče storiti, zato i ker iz Dobruče napadajo Turki Bolgare, vstal je prepir, ki utegne krvave nastopke imeti, Rumuniji pa se bolgarska Dobruča vzeti.

Iz Rima poročajo pisma, da sv. Oče pripravlja pastirski list, v katerem bo poudarjal blagodejni upliv katoliške cerkve na slovanske narode od dobe sv. Cirila i Metoda do današnjega dne. — Da bi ta list bil bela golobica, ki bi prinesla olični brst ter združila pravoslavne Slovane s katoliki! To bi bil človeštva največji triumf.

General Skobelev srečno vojuje zoper Turkmene.

V Avfganistanu se Angležem zopet hudo godi. Nanagloma je namreč generala Burrova napadel Ejub Khan z 12.000 možmi in 36 kanoni ter ga uničil. To je velik udarec; angleški vlada je sklenola, naj se takoj pomoč v Indijo pošlje.

DOMAČE STVARI.

Cesarjev 50. rojstni dan. Poroča se, da pride kraljičina Stefanija, prestolnega nastopnika Rudolfa zaročnica, dne 16. in 17. t. m. v Ischl našem cesarju srečo vošit. Spremljala jo bode nje mati, morebiti tudi oče. — Da bi prišla na dunajski dvor, tega stroga dvorna etiketa ne dopušča, dokler ni poročena, zunaj na deželi pa se to lahko zgodi.

Povišana šolnina. Z razpisom od 17. julija t. l. je njegova prevzvišenost, gospod minister za bogočastje in poduk določil, da se ima povišati šolnina od šolskega leta 1880—81 počenši na državnih ljudskih šolah v Trstu od 3 na 5 gold. za vsak semester.

Kar se pa tiče popolnega ali polovičnega oproščenja od te šolnine, ostanejo nepremenjene dosedanje določbe.

C. k. deželno namestništvo.

V Trstu, dne 23. julija 1880.

Tabar pri Postojni. 1. avgusta so se pri Postojni pričele velike vojaške vaje.

„Šola“ tako slóve glasilo goriških učiteljev, pedagogičen list, ki je prišel izhajati v Gorici 3. julija t. l. in bo izhajal 4. krat (reči: štirikrat) v letu. Vsak list stane 25 kr. Prvi list, na 32 straneh, prinaša te le sestavke: Program lista (spisal g. Č. menda učitelj Černeck, urednik lista); Kako naj se učí pisanje s posebnim očirom na pervaletnike? (Spisal učit. Ambrož Poniz); O čitanji (Spisal učit. Fr. Tomšič); Značaj oseb kot spisovne vaje. (Spisal učit. Černeck); Misli o učnih načrtih (Spisal učit. Ant. Leban); O stanji šolstva na Goriškem leta 1878-9; Naznanila. —

Do sedaj ni še — kolikor jaz vem — noben list pisal kritike o goriški „Šoli“; noben slovenski časopis jej nema — graje in pedagogični list „Učiteljski Tovariš“ menda „Šole“ niti ne omenja; zato utegnejo novoporejeni „Šoli“ veljati res besede Schiller-jeve:

„Frei von Tadel zu sein, ist der niedrigste Grad und der höchste; Denn nur die Ohnmacht führt oder die Grösse dazu.“ —

Vendar naj mi bode dovoljeno, da jaz napišem par »opazek« gledé tega lista. —

Gosp. Černeck pravi v uvodnem članku: »Na pedagogičnem polji utegnemo teško kaj novega ustvariti, pač pa potrebujemo, da uže obstoječe dobro prebavljamo in pretresujemo.« In zares! uže prvi list prebavlja »uže obstoječe«, t. j. on prinaša sestavke, skoro zgola prevode iz nemških pedagogičnih knjig! A kakovi so ti prevodi? Okorni slog, nemškovalna skladnja, debeli slovniški kozli poleg gromade tiskovnih pogreškov — to vse karakterizuje goriško »Šolo«! Berite le spis »O čitanji«, in pritrdite mi. Ali je morda »Šoli« na čast, da piše nepravilno: »z največjimim«, »povedi mu« —, »vklub deakratem (!!) razpisu, »otroci so hodili redaiši (mestu redniše) v »Šolo«, »učenec ne zve na čim greši«, itd.? Prašam pa tudi; ali je to »malenkost«, da »Šola« tudi greši na slovenski pravopis, (!!) ker piše n. pr. tretina (mestu tretjina), zadovolji (m. zadovolji), slednič (m. slednjič) itd.? Dosti se dandenašnji govori in piše o materinem jeziku, o ljudski šoli, ki je — po izreki slavnega pedagoga Jurija Girarda zares podlaga vsakemu intelektuelnemu, moralienemu in religioznemu izobraženju; pa če učitelji sami ne znamo korenito materinščine, kako li hočemo potem vspešno učiti v njem nežno našo mladino? —

Zares, slovenski jezik ni tako lehak, kakor si ga kdo misli, v enem dnevu se ga človek ne nauči. Tudi naj slovenski učitelj ne misli, da lahko uže »pisateljue«, ako zna makar vso Janežičevo slovnico na izust; če pa dotičnih slovniških pravil ne znade upotrebljevati, kaj mu vse to pomaga? Kedor hoče lepo slovensčino pisati, zavedati se mora prvič slovniških pravil, drugič mora temeljito studirati boljše slovenske naše pisatelje, bi-lježke si delati o njih, poslušati mu je, kako naš — kmet govori ter hoteč kaj slovenskega napisati, mora tudi slovenski misliti. Kajti ako nemške misli oblečemo v slovenske besede, taka pisava ne velja, nemškovalna je, kar kazi prav pisavo goriško »Šole«, izvzemši spisov g. Černeca, katero so še najpravielnejši. A naj nikedo ne misli, da se jaz za »nemzmočna« imam, da nisem še nikedar v svojih spisih grešil na slovensko slovnico. Ni me sram izpovedati, da uže precej let pridno studiram materinščino, in akoprem mi je bilo pri izpiti priznано v slovenščini »prav dobro«, zato vendar ne mislim, da zdaj uže toliko znam, da bi se ne imel ničesa več učiti. Živenje naše nij praznik, dragi sobratje, slovenski učitelji, učiti se nam torej je, neumorno se nam je učiti milozvukega materinega jezika!

Da misli »Šola« le »obstoječe« dobro prebavljati, žal mi je, po tem takem nam skoro lista nij treba, saj lahko v originalu beremo izvrstne pedagogične spise, kakor n. pr. v Ohlerji, Kehru, Herrmannu itd. Človek mora biti uže nekaj pogumnejši, skusiti mora časih tudi kaj izvirnega napisati. Tudi nam ne manjka moči, ki bi kaj dobrega, lepega lahko spisale; škoda le, da se te moči predaleč pošiljajo od Gorice, — tudi bi bilo pač treba, da bi »Šola« večkrat izhajala na leto; le štirikrat, to je res premalo!

Konečno nasvetujem, naj bi se rokopisi pred tiskanjem izročili kakemu učitelju v popravo, ki je temeljito podkovan v slovenščini, kakor sta mej ubogo pičlim številom g. Fran Zakrajšek, učitelj v Temnici, g. Valentin Kumar, učitelj v Gorici. Enemu teh učiteljev, jezikoslovno temeljito izobraženemu, naj se dake poveri poprava goriške »Šole.« —

Napisal sem te vrstice, ne da bi »zbadal«, timveč koristil stvari s pravičnimi opazkami. In nadejaje se, da moje besede ne ostanejo glas vpijočega v puščavi, kličem srčno: Na zdar!

Laški list „Diritto“ dokazuje, da imajo Čozoti po starej navadi i pogodbah z Avstrijo pravico, ribe loviti na avstrijskem obrežji i naj bo italijanska vlada previdna, če se uvede kaj novega o tej zadevi. »Diritto« hvali avstrijske oblasti, ker so pokazale, da spoštujejo obstoječe dogovore.

Rodoljub i Sežani napravijo veselico dne 8. avgusta s tem le sporedom:

1. Petje: »Hrvaticam« pl. Zaje. — 2. Govor. — 3. Petje: »V sladkih sanjah« A. Hajdrih. — 4. Deklamacija Boris. Miran. — 5. Petje: »Nek dušman vidi!« D. Jenko. — 6. Igra: Dijaki. — 7. Petje: »V veseli družbi« Avg. Leban. — Po besedi »Ples« — Pri besedi svira godba. — Pričetek ob 7¹/₂ uri. — Vstopnina k besedi 20 kr. Vstopnina k plesu za gospode 1 gl.

Banket so napravili zadnji nedeljo ljubljanski meščani na čast državnemu poslancu vitezu Schneidu v zahvalo za izvrstno vedenje v poslanskej zbornici. Sešlo se je okoli 100 najodličnejših volilcev vseh stanov.

Hans Kraus, oče lažnjivih telegramov iz Ljubljane v dunajske časnike, ubegnol je nagloma iz Ljubljane, »Slovenski Narod« pravi: »bei Nacht und Nebel«, »Slovenec« pa, da ga je slana vzela — meseca julija. Nekaj posebnega uže mora biti, ker pošteni ljudje se poslové, predno se preselijo.

Naznanilo. Podpisani odbor pozivlja vse čestite ude, kateri še niso svojih knjižic pregledovalcem računov v pregled oddali, da jih nemudoma v društveno dvorano prinesejo v pregled. Tudi se pozivljajo vse Slovenke, naj se vpišejo v društvo, ker se z novim letom ustanovi tudi za ženske poseben oddelek delalskega društva.

Vsak ud naj nabira ženske ude da začne konci tega leta močno žensko društvo v podporo delovati.

Odbor delalskega društva.

Nagrada. ki jo razpisuje »slovensko literarno društvo na Dunaji«. »Slovensko literarno društvo na Dunaji« je v svoji zadnji redni seji dne 8. julija t. l. sklenilo slaviti spomin tisočletnice, kar je bil uveden slovanski jezik pri službi božje, s tem, da se razpiše nagrada 60 (šestdesetih) goldinarjev a. v. za najboljši spis, ki bi rešil ta le vprašanja o slovanskih pisnih.

A. Glagolica in cirilica.

- Postanek in mešobojne razmere glagolice in cirilice.
- Kje se je rabila, kje se še rabi in kako se je spreminjala cirilica pri posameznih slovanskih narodih.
- Kje se je rabila, kje se še rabi glagolica in ali bi ustrezala današnjim potrebam?

B. Cirilica in latinica.

- Zgodovina latinice pri Slovanih.
- Katera, cirilica ali latinica, je bolj prikladna slovanskim jezikom?
- Kako naj se cirilica prikuje za slovenski jezik?

Kdor reši povojno vsa ta vprašanja, ali zadnji dve, oziraje se na prve štiri točke, temu se ima podeliti omenjena nagrada. Rokopisi naj se blagovoljno pošiljajo vsaj do konca januarja 1881 brez podpisanega imena, katero naj se priloži v zapečatenem listu, po naslovu:

Slovensko literarno društvo na Dunaji.

Wien, IV., Wiedner-Hauptstrasse 40, III. Stiege, 43.

Prisojena nagrada se izplača o veliki noči leta 1881.

Na Dunaji, dne 28. julija 1880.

Odbor.

Nekaj malo statistike. V enej najnovejših statistik avstro-ogerske monarhije, potrjenej vis. ministerstvom za uk in bogočastje, nahajam te le številke:

Trst z okolico, pokrajina tržaška, ima 139.500 prebivalcev. Od teh je 52 odstotkov Slovencev, 36 odstotkov Italijanov, 8 odstotkov Nemcev, 4 odstotke Judov.

Trst s predmestji, brez okolice, ima 10.7000 prebivalcev.

Trst sam za se, brez predmestij, ima 80.000 prebivalcev.

V tržaški pokrajini je tedaj Slovencev 72.540 — nadpolovična večina vseh prebivalcev pokrajine; Italijanov 50.220 — malo več od ene tretjine vseh prebivalcev; Nemcev 11.160 — niti ena dvanajstina vseh prebivalcev; Judov 5580 — kakova dvajset in četrtnina vseh prebivalcev.

Imaje Trst s predmestji 107.000 ljudi, ima jih okolica 32.500, in sicer samih Slovencev. Odšteje li se te od vseh Slovencev v tržaški pokrajini, vdobi se število 40.040, koje nam predstavlja število Slovencev v Trstu s predmestji. Tukaj je tedaj 40.000 Slovencev proti 50.000 Italijanov — teh samo 10.000 več od prvih. S tem pa ni rečeno, da imajo večino vsega prebivalstva. So še Nemci in Judi, koji imajo nad 16.000 ljudi. Italijani imajo manjšino od 6000 v Trstu s predmestji.

Imaje Trst sam za se 80.000 prebivalcev, odpada na predmestja 27.000. Ako bi vsi ti prebivalci predmestij Slovenci bili, bilo bi jih še v samem mestu 13.040 — ena šestina vseh prebivalcev mesta Trsta. Italijani bili bi vsi v mestu, in bi jih bila nadpolovična večina vseh prebivalcev: 50.000 Italijanov proti 30.000 Ne-Italijanov. Ako bi mesto samo bilo brez predmestij n brez okolice, potem bi se moglo govoriti, ne sicer o italijanskem mestu, ampak o mestu, v kojem so Italijani v večini.

Mesto Trst s predmestji, ne le da se ne more imenovati italijansko, nego ono nema niti večine italijanske. Z isto pravico, s koje bi se imenovalo Trst s predmestji in z okolico italijanskim, moglo bi se imenovati Trst s predmestji slovenskim, ker tam je velika sicer, ali vendar manjšina Italijanov, kakor je tu velika sicer ali vendar manjšina Slovencev.

Z isto pravico, s koje bi se imenoval Trst sam za se italijanskim, moglo bi se imenovati Trst s predmestji in s okolico slovenskim: kakor je nadpolovična večina vseh prebivalcev mesta Trsta italijanska, tako je nadpolovična večina prebivalcev tržaške pokrajine slovenska.

Te vrstice sem napisal povodom *tukaj in ne*, in vsega onega, kar je za tem prišlo bodi si v tržaški zbornici, bodi si v novinah uradnih, poluradnih ali neuradnih.

Mnoge sklepe, koje bi se moglo v različnih ozirih na temelju teh števil napraviti, pripušam samim častitim bralcem.

Nevhte. V soboto in nedeljo zvečer je toča v mnogih krajih veliko škode napravila, posebno pa v Istri. Okoli Doline, Kopra in še v mnogih drugih krajih Istre je neki vse pobila. Je-li Istra resnično obsojena, da mora na vek tužna ostati?! Sploh so letos nevihte tako goste, da uže več let jih ne pamtimo toliko; tudi na Kranjskem in Hrvatskem je toča nekatere kraje popolnoma opustošila.

Kranjski deželni načelnik. gosp. Winkler se je odpovedal državnemu poslanstvu, da mu bude lažje krajnskej deželi vse svoje moči posvetiti.

Slovenski časniki v Ljubljani imajo zopet hude čase. V enem tednu sta bila »Narod« i »Slovenec« po dvakrat zaplenena, mej tem pa »Tagblatt« i »Laibacher Zeitung« grdita i hujskata slovensko prebivalstvo i raznašata grde laži po svetu. Nadejamo se, da so to poslednji boji.

Dr. Klatč, izvrstni dalmatinski rodoljub i boritelj za narodne svetinje, biva zdaj v tržiških toplicah pri Trstu.

Slovstvo i književnost. Tiskarnica gosp. *Krajca* v Novem mestu, katera si je pridobila dobro ime z izdavanjem Valvazorjeve kronike, začela je na svitlo dati spise Krištof Šmida s podobami. Prvi zvezek je uže na svitlen in obsega Šmidov životopis, potem povest »Ljudevit Hrstar spoznava Boga« z 14 podobami in »Golobček«, poslovenil P. H. Sattner prav po domače tako, kakor Šmidove povesti zahtevajo. Šmidove povesti so uže po vsem izobraženem svetu priljubljene, mladini posebno koristne, zato je Krajčev početje vse hvale vredno i mi le svojo dolžnost spolnujemo, ko te povesti živo priporočamo. Prvi zvezek ima 80 strani, tiskan je prav lično in velja 70 kr. Drugi zvezek pride uže v malo dneh na svitlo.

Službeni jezik. C. k. sod v Pazinu tiska oglas za tinjansko občino v italijanskem jeziku; c. k. sod na Voloskem tiska svoje oglase za Brnčice i Brnase v italijanskem jeziku; c. k. deželni sod v Trstu tiska svoje oglase za Hoste i Studeno italijanski, za Pasjak, Sušak, Novokračino nemški. Prvosednik okrajnega šolskega sveta razpisuje službo podučitelje v Kanfanaru v italijanskem jeziku v tržaškem uradnem listu. Hrvaški i slovenski jezik v hrvaškej i slovenskej Istri je uradom tuj jezik! Teško pričakujemo zakona o jezikovej enakopravnosti, kateri vlada pripravlja za prihodnji državni zbor, da se odpravi krivice, po katerih hočejo uradi slovansko ljudstvo na Primorskem pollaščiti i ponemčiti.

Dopisnice tudi za odgovor. Z dnem 1. avgusta t. l. so se uvedle dopisnice s plačanim odgovorom za notranje občeje Avstro-Ogerske, za občeje za Bosno in Hercegovino in za občeje za Nemčijo. Dopisnica ima dva lista; prvi list služi za prvotno objavljenje, drugi pa za odgovor prejemnikov. Kadar se kdo posluži take dopisnice, mora pisati na drugo stran prvega lista ter se morata oba lista skupaj držati; kdor odgovarja na tako dopisnico, mora prvi list proč odtrgati na drugi list pa pisati. Dopisnica velja 4 krajcarje. Dopisnice z odgovorom more dotičnik poslati samo v oni poštni okraj, od koder je prišla cela dopisnica. Dopisnice se lahko rekomandujejo.

Molba.

»Jugoslavenski imenik bilina« velezaslužnoga našega Dr. B. Šuleka, kao što je i opet sjajno dokazao veliko bogatstvo našega jezika, tako je dobro došao i jezikoslovcu a i svakomu, koji se biljem bavi, da je pako tako dokazale su vrlo povoljne ocjene spomenutog djela. Nema dvojbe, da narod naš ima može biti jednako mnoštvo imena za životinje, a i to je blago što ga valja sakupiti, tim više sada, od kada oživljenjem akademije znanosti i sveučilišta nastala je sve to veća potreba, da se jednom ustanovi znanstvena terminologija i nomenklatura za zoologiju, kao što i za druge znanosti.

Podpisani je već drugom prilikom izjavio svoje mnijenje o načinu sakupljanja i sastavljanja hrvatske zoologičke nomenklature; (»Rad« knjiga XXXVI, str. 86—87), nu prije nego će se nomenklatura ustanoviti, treha po mogućnosti sakupiti sve narodno blago te ruke. Mnogo su dobra već sabrali Stulić, Vuk, Pačić i drugi leksikografi; ali ovi su često krivo tumačili imena životinja, a još češće jednostavno dodajdotičnomu imenu životinje vrlo nedostatan tumač »vrst ptice«, »vrst ribe« itd. A nemožemo više tražiti od pukoga jezikoslovca, pošto samo zoolog može biti dovoljno vješt označivanju životinja. Mnogo više gradje imamo od Erjavca, Ettingera, Fabera, Freyera, Pančića, Sahljara, Šuleka, Torbara, Vodopića, Vukasovića itd., ali i to nije sustavno uređeno ni ustanovljeno, zato vrlo često neskladno, i to nije ni iz daleka sve, što ima u našem narodu.

Podpisani se već više godina bavi sakupljanjem imena životinja te ih kani kritički izraditi i izdavati. Nu pošto on nemože svuda dospjeti, to se ovim putem obraća na sve rodoljube s molbom, da bi ga u tom poslu podpirali, priborivši mu imena životinja i stavljajući se s njim u savez, osobito kad bi trebalo sigurnošću ustanoviti, na koju životinjsku vrst spada dotično ime. Umoljavam sl. uredništva svih slovenskih i srbskih novina, da bi za volju same stvari pretiskali ovu molbu.

U Zagrebu 20. srpnja 1880.

S. Brusina.

Tržno poročilo.

V obče zdaj kupčija bolj miruje; vse pričakuje boljše kupčije v jeseni.

Kava. — Imetniki se drže trdno pri starih cenah in vse kaže da utegnejo cene kave Rio prej poskočiti, nego pasti, kajti tudi iz Amerike dohajajo poročila o boljših cenah. — Fine sorte, posebno Ceylon, so bolj zanemarjene; a tudi iz Ceylona so došla poročila, da je tam letina slaba, kar utegne uplivati na to, da se cene zvišajo.

Olje. — Fino namizno olje prodaja se uže več časa po nespremenjenih cenah in vtegne še več časa ostali pri sedanjih cenah. Jedilno olje kupuje se za malenkost ceneje, ker v Dalmaciji in v Levantii kaže oljka prav dobro. Bombažno olje pa je poskočilo in se prodaja po primerno visokih cenah, ker je prašanje po tem blagu veliko.

Sadje. — Ker se v kratkem pričakuje raznovrstno novo sadje, zdaj kupčija o tem blagu popolnoma miruje.

Riž. — Italijanski riž prodaja se po trdnih cenah, mej tem ko je indijsko blago na Angleškem nekoliko poskočilo.

Mast in špeh. — Oboje to blago je zdatno poskočilo in cene rastejo od dne do dne na Angleškem in tukaj. Ker je prašanje posebno po špehu še vedno veliko je skoro gotovo, da bodo cene še poskočile.

Petrolije. — Amerikanci so tudi letos poskusili malo igro s tem blagom, kajli kar nakrat poskočilo je v tem času, ko je prašanje majmanje od f. 10 na f. 13. To je bilo najbrže zaradi tega, da bi prodajalec v Ameriki dosegli boljše cene pri pogodbah za kesneje dobe; a to, se jim menda nij posebno posrečilo. Denes imamo uže zopet niže cene in ker so došle te dni 3 ladije s petrolijem v Trst, je to blago zopet padlo za f. 4, in utegne v kratkem pasti do f. 11.

Domači pridelki. — Z žižolom, maslom, slivami in drugimi pridelki zdaj nij čisto nobene kupčije. Rudečega žižola za kesneje previdenje, to je za november, december prodali so nekateri tukajšnji trgovci več vagonov po f. 10—10½; a denes tirjajo uže višo ceno, namreč f. 11.

Žito. — Pšenica nova se tukaj še precej kupuje po f. 11 100 K., cene kornze pa vedno padajo; denes stane lepa odeska kornza f. 7 do f. 7.10, valaška f. 7.30 do f. 7.40, za kesnejo dobo pa se kupuje še ceneje, kar kaže, da se pričakuje dobra letina.

Dunajska Bors

dne 3. avgusta

Enotni drž. dolg v bankovcih	71 gld. 75 kr.
Enotni državni dolg v srebru	72 » 75 »
Zlata renta	86 » 35 »
1860. državni zajem	130 » — »
Delnice narodne banke	824 » — »
Kreditne delnice	274 » 10 »
London 10 lir sterlin	117 » 90 »
Srebro	— » — »
Napoleoni	9 » 36½ »
C. kr. cekini	5 » 54 »
100 državnih mark	57 » 80 »

Izurjen ORGANIST in pevo-vodja

ki je zmožen tudi na goslih igrati, ter je obiskoval Cecilijansko-orglarsko šolo v Ljubljani tri leta, in jo z dobrim vspehom dovršil, išče službe; sprejme tudi službo cerkvenika.

Pisma naj se pošiljajo uredništvu »Edinosti«.

Le enkrat

se ponuja tako dobra prilika, da se more izvrstna ura za polovico cene kupiti.

Velika razprodaja.

Po vsej Evropi nastale političke razmere se tudi Švica niso ognolo i zato se je mnogo delavcev izselilo, valed česar se rušijo tudi fabrike. Tako je i prva najznamenitša urarnica, katero mi zastopamo, zdaj zaprta i nam poverjena razprodaja njenih izdelkov. Tako imenovane Washington žepne ure so najboljše ure na svetu, izvenredno krasno vrezljane i vezene i po ameriškem sestavu napravljene.

Vse ure so na sekunde repasirane i mi dajemo poročstvo za vsako uro na 5 let.

Za dokaz gotovega poročstva i stroge solidnosti se s tem javno obvezujemo, da hočemo vsako uro, ki ni po volji, nazaj vzeti i zamenjati.

1000 žepnih remontoir ur, navljajo se brez ključa, s kristalnim zaklopecem, izvenredno točno na sekunde regulirane, razen tega po novem načinu elektrogalvanski pozlačene, z verižico, medaljonom itd. poprej gold. 25, zdaj ena le po 10 gold. 50 kr.

1000 krasnih ur na kotvo iz srebro-nikla, na 15 rubinih, z emajliranim kazalom, s kazalom za sekunde, kristalnim plošnatim steklom, poprej gold. 21, zdaj ena le gold. 7.25, vse na sekunde repasirane.

1000 ur na vreteno, z izrezenim zaklopecem iz srebro-nikla, kristalnim plošnatim steklom, na 8 rubinih, najnatančnejše repasirane, z verižico, medaljonom i zametnim etuisom, poprej gold. 15, zdaj ena le gold. 5.60.

1000 ur na kotvo, iz čistega 13 lotnega srebra, po c. k. puncovnem uredu pregledano, na 15 rubinih, razen tega električno pozlačene, najnatančnejše regulirane. Te ure so poprej stale 27 gold., zdaj pa stoji le gold. 11.40.

650 ur za gospé iz pravega 13 lotnega srebra, po c. k. puncovnem uredu pregledane, na 8 rubinih, krasno i jako dišno pozlačene, z beneško verižico okoli vratu vred, veljale so poprej gold. 28, zdaj pa le gold. 16 ena.

1000 Washington remontoir žepnih ur iz pravega 13 l. teškega srebra, po c. k. puncovnem uredu pregledane. Poročstvo se daje, da so najtočnejše na sekunde repasirane, notranja sestava je iz nikla i teh ur ni treba nikoli popravljati. Taka ura je veljala poprej gold. 35, zdaj pa se dobiva za neverjetno ceno 16 gld. Razen tega se dobiva z uro vred zastoj verižica, medaljon, etul iz zameta i ključ.

1000 pravih zlatih ur za gospé, na 10 rubinih, prej 40 gold., zdaj 20 gold.

1000 remontoir ur iz pravega zlata za gospode ali gospé, prej 100 gold., zdaj 40 gold.

650 ur za zid z najlepšim emajliranim okvirom in bitnim kladivom, poprej 7 gold., zdaj le 3 gold. 75 kr.

650 ur budilnic z udarcem, ki prav dobro točijo, najnatančnejše regulirane, tudi pripravne za mizne pisane; poprej 12 gold., zdaj le 4 gold. 80 kr.

650 ur z nihalom v najlepše izdelane visokej gotiljskej omari, navljajo se vsaki 8 dni, najtočnejše na čas regulirane, izvenredno lepe i krasne. — Ker ima taka ura še po 10 let dvojno vrednost, ne imela bi se v nobeni luči pogrešati, posebno ker je taka res krasota sobi. Take ure so poprej veljale po 35 gold., zdaj pa izjemno le 15 gold. 75 kr.

Kadar se naročujejo ure z nihalom, treba je priložiti zagotovščino.

Napis:

RAZPRODAJA UR

urarnice Ph. Fromma.

Dunaj, Rothenthurmstrasse št. 9,

partere.